

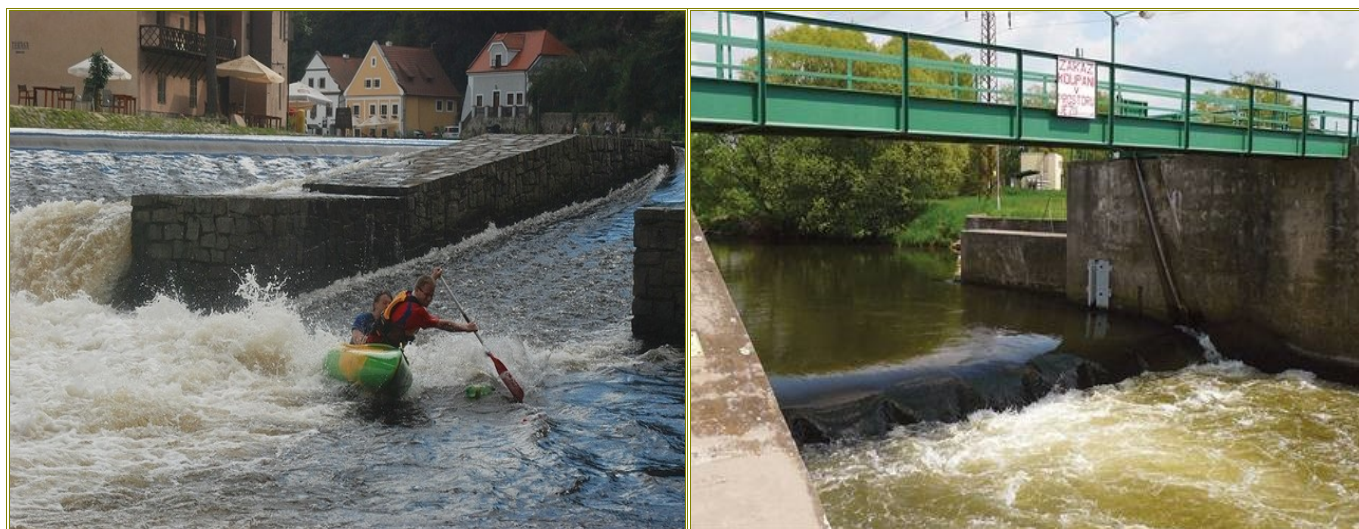
Nebezpečné jezy (1)

Vodácká sezóna nám již skončila před pár týdny a hasiči nastínili první „děsivé“ statistiky za rok 2010. „Zúčtování“ s vodním živlem máme již pro tento rok, zaplat' pán bůh, za sebou. Přesný počet výjezdů k záchraně z vody za rok 2010 zatím není znám, statistiky budou úplně zveřejněny až počátkem roku 2011. Neoficiální odhady dokonce hovoří o největším počtu výjezdů za posledních pět let. Jen pro srovnání. V roce 2009 vyjeli hasiči HZS ČR k záchraně z vody v 213 případech. Dobrovolní hasiči pak zasahovali bezmála v 92 případech. Nejméně patnácti vodákům ale loni ani zásah hasičů nedokázal pomoci.

V červnu se na rozvodněné Vltavě převrátil raft se třemi lidmi. Jeden z nich už z řeky ve Větrní na Českokrumlovsku nevyplaval. Další raftař zahynul 7. července ve Strakonících na Pětikolském jezu. Do Otavy tehdy spadlo šest lidí. Boj o jejich život se změnil v boj o život samotných záchranářů. V dubnu na Opavě podcenila své síly vodačka. Její loď se převrhla na splavu v obci Karlovice - Zadní Ves. Žena zůstala pod splavem asi čtvrt hodiny. Lidé ji z řeky vytáhli už příliš pozdě...

Vysoká čísla počtu výjezdů jasně poukazují na to, že vodáci velmi často podceňují své síly na jezích. Ty přitom patří k místům s nejvyššími počty obětí. A v čem tkví hlavní problém? Zejména v tom, že valná většina „vodáků“ nedokáže rozeznat nebezpečný jez od toho bezpečného, tedy problém je v neznalosti. Především půjčovny vodáckého vybavení by se měly zaměřit na informační kampaň. V západních zemích se považuje za samozřejmost, že vás půjčovna upozorní, který jez nemáte sjíždět a proč. Po podepsání předávacího protokolu obdržíte i příručku, která je u nás dostupná pouze ve vybraných knihkupectvích. V našich českých poměrech by bohatě stačilo, kdyby půjčovny svým zákazníkům rozdávaly kilometráž vodního toku, kde by byly důležité body zvýrazněny, ovšem problém by byl v tom, že kilometrážním značkám by rozuměl zase jenom ten „správný a zkušený“ vodák.

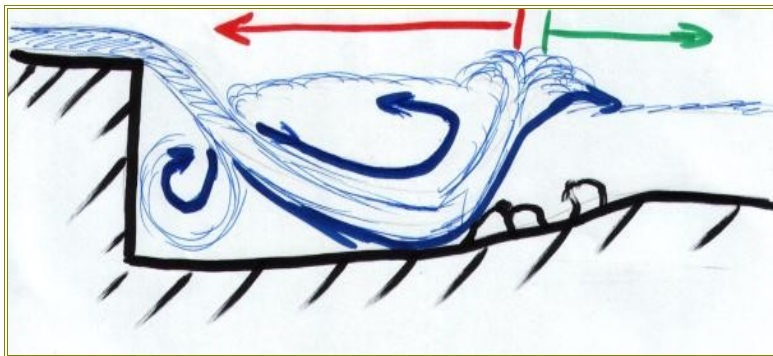
Nyní bych si dovolil vám položit jednu otázku vztahující se k dvěma fotografiím pod tímto odstavcem. Má otázka zní, který z těchto dvou jezů či stupňů představuje větší míru nebezpečnosti?



Na obrázku vlevo nás sice vyleká ohromná masa vody, ovšem na rozdíl od mizící zpěněné sodovky na obrázku vpravo nepředstavuje žádné velké nebezpečí, a to jak v případě propusti, tak jezu!

Jak jsme si řekli výše, hlavním problémem „vodáků“ je neznalost vodního toku a chování řeky vůbec. Laik by si jistě řekl, že nebezpečný jez pozná naprosto každý, opak je ale pravdou. Z rychlé a burácející vody má každý přirozený respekt, ale co když voda padá přes jez sotva z metrové výšky a pod jezem jen tiše mizí? Pokud se loď ve válci převrátil, ocitne se její posádka v podstatě v obrovské automatické pračce. Nezkušenému vodákovi voda vířící pod jezem připomíná spíše bublající lázeň než smrtící past. Kdo to nezažil na vlastní kůži nebo nebyl alespoň informován, jenom těžko si uvědomí, že ta zpěněná voda se pohybuje pořád dokola a navíc nenadnáší, z toho plyne, že se v ní nedá plavat. Loď, která do této zpěněné „vany“ najede, se najednou propadá ke dnu, protože hustota vody se bublinkami snižuje a tím pádem nepůsobí podle Archimedova zákona taková vztlaková síla, aby loď dostatečně nadnášela.

Základní pravidlo, které by měli všichni vodáci i nevodáci ctít, je, že nebezpečný může být jakýkoliv jez či stupeň. Záleží vždy na aktuální situaci, především na průtoku vody, a na konstrukci jezu. Kolmé, nově postavené nebo rekonstruované jezy jsou často nebezpečnější než jezy staré, šikmé.



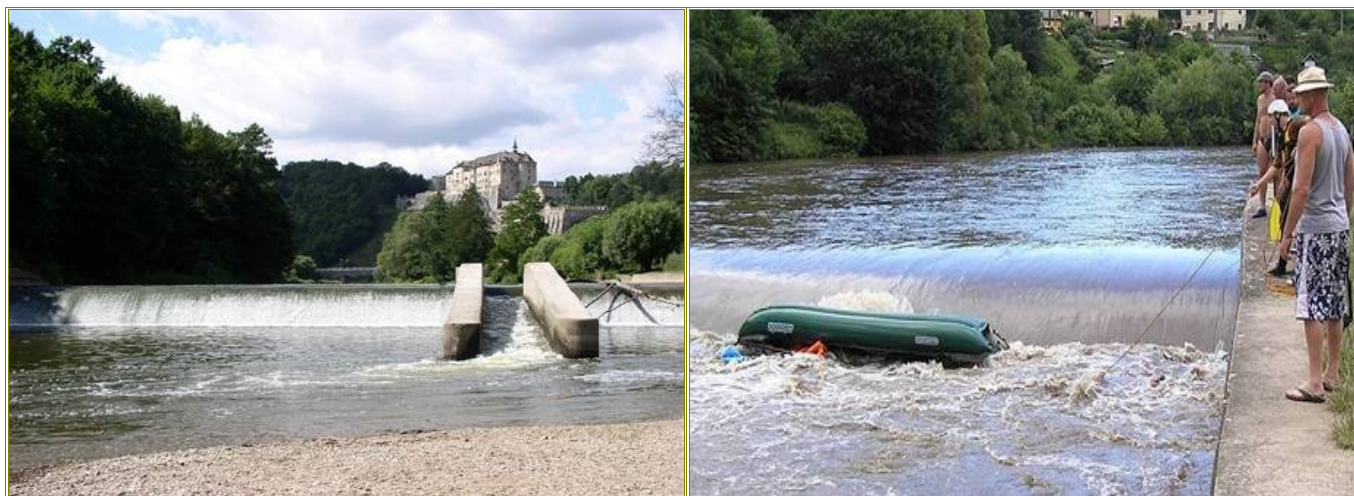
Pro lepší orientaci v tématu si jezy rozdělíme do tří kategorií. První kategorií jsou takzvané **nízké kolmé stupně**. Právě tyto nízké stupínky se stávají největšími zabijáky. Svojí výškou rozhodně respekt nezbuzují a právě výška je pro neznalé rozhodující, zda jet, či nejít. Největším problémem jsou silné a dlouhé válce tvořící

se pod těmito jezy. Spád nad stupněm se nezmenšuje a podobně tomu bývá i pod ním. V tom je právě nebezpečí, protože nad stupněm se velmi obtížně zastavuje!!! Jez je většinou postaven tak, aby nad ním byla klidná hladina, volej, zdrž jezu, zde tomu tak není. Příkladem nízkého kolmého stupně je jez Káraný na Jizeře, na obrázku vpravo nahoře.

Další kategorií mohou být **vysoké kolmé stupně**. I ty lze rozdělit do mnoha podkategorií podle tvaru válce apod. Většinou se nejezdí. Míra rizika při sjízdnosti vždy souvisí s výškou stupně, tvarem válce, délkou vývařiště apod. Příkladem tohoto typu jezu je jez v Českém Štemberku, na obrázku vlevo dole.

A poslední naší kategorií jsou **šikmé stupně**. Jsou nejzákeřnější. Zatímco před kolmými stupni mají většinou nevodáci respekt, tak vidina snadného sjetí po šikmé spádové desce je příliš lákavá, než aby se lopotili s přenášením po břehu. Jenže voda tekoucí po desce získává poměrně vysokou rychlost a navíc není tolik „probubláná“ po dopadu na hladinu - proud vody se doslova „zasouvá“ pod vrstvu vody vracející se zpět k jezu. Válec pod těmito jezy vzniká většinou díky překážkám na dně. Viz obr. vpravo.

V příštím čísle Eldorada se podíváme na konkrétní nebezpečné jezy na našich řekách.



Použitá literatura a internetové stránky pro tvorbu článku:

obrázky: www.kaceri-chrudim.info, www.svetoutdooru.cz, www.xman.idnes.cz

text: www.kaceri-chrudim.info, www.svetoutdooru.cz, www.xman.idnes.cz, www.raft.cz, www.hyrdomagazin.cz